

Amazonka: největší řeka světa

- ◆ Také vás titul první části tohoto listu zmátl? Jaký přívlastek s „nej...“ byste při porovnávání řek spíše očekávali?

ODPOVĚĎ: NEJ _____ NEJ _____

- ◆ Změřte na mapě Jižní Ameriky řeku Amazonku od pramene až k ústí. Pracujte s pravítkem a přepočítejte její skutečnou délku pomocí měřítka mapy.

Měřítko mapy:

délka Amazonky na mapě: _____ cm

výpočet skutečné délky toku:

Váš výpočet délky Amazonky nejspíš není přesný. Nicméně ve filmu „Kde pramení Velká řeka“ z roku 2017 se hovoří o tom, že to není tak dávno, kdy její přesná délka nebyla a dokonce ani nemohla být známá. Film je volně dostupný na

www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11091597618-ceske-zazraky/

Citace z filmu (stopáž 02:20)

„Tohle je učebnice pro nižší gymnázia, která je z r. 1998, a dočteme se tady ve výřezu nic neříkající přívlastek Amazonky, že je největší řekou. Vůbec tady nemáme údaje o její délce, resp. přesné délce.“

- ◆ Podívejte se do dostupných zdrojů, najděte ve škole starší učebnice nebo atlasy a zjistěte, která řeka je v nich uvedena jako nejdelší řeka světa. Vypište všechna zjištění včetně délky v km.

HISTORIE

Citace z filmu (stopáž 05:04)

„O prameni Amazonky jsem v té době věděl, že podle českého jezuita Fritze Amazonka vytéká řekou Maraňón, to je ta pramenná řeka z horského jezera Lauricocha. Nic víc jsem o tom nevěděl. Samuel Fritz plul po Amazonce, on tam působil na řece jako misionář v povodí Amazonky, a jelikož byl jezuita, a ti byli vždycky velmi vzdělaní, tak tu řeku mapoval. Ta mapa, kterou vytvořil, je úctyhodná.“

- ◆ Jak bylo ve filmu zmíněno, již v letech 1689-1691 se proti proudu řeky plavil jezuita a misionář Samuel Fritz, který se narodil roku 1654 v Trutnově. Jak dlouho po objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem uskutečnil Fritz svou cestu proti proudu Amazonky?
- ◆ Pokud je neznáte, zjistěte, co zvýrazněná slova znamenají. Proč si myslíte, že se tento člověk vydal do neprobádaných a nebezpečných končin najít pramen Amazonky? Co ho k tomu mohlo vést? Svou odpověď formulujte do celé věty.

Citace z filmu (stopáž 05:30)

„Je to pro odborníky docela nepochopitelné, jak to dokázal. Když si vezmeme, že seděl v kánoji, měl hlavu metr nad hladinou, v té době nebyl sextant.“

- ◆ Představte si, že stojíte, podobně jako Samuel Fritz roku 1689, u ústí veletoku. Jakým způsobem chtěl Samuel postupovat v hledání pramene? V několika krocích stanovte strategii, jak určit pramen řeky, jež se z pohledu člověka, který se plaví proti proudu, větví do mnoha přítoků. Zvažte všechny okolnosti, se kterými musel Samuel počítat: podnebí, velikost řeky, kultura pralesních kmenů, neznalost prostředí, nebezpečí, způsob dopravy, obživa atd.

HORNÍ TOK

- ◆ Odhadem rozdělte na mapě Amazonky řeku na tři úseky: dolní, střední a horní tok. Řeka na horním toku protéká obvykle horami mezi prudkými svahy údolí. Na středním toku se tok rozšiřuje a údolní svahy jsou mírnější. Dolní tok je typický značnou šířkou řeky, kterou obklopuje plochá nížina. Do ní se řeka při povodních může volně rozlévat.

Citace z filmu (stopáž 19:00) „Expedice poprvé v historii změřila všechny prameny Amazonky. Hlavně je potřeba opravit ten fakt, že Amazonka nepramení s Marañonem v jezeře Lauricocha, jak se to píše ve světových encyklopediích.“

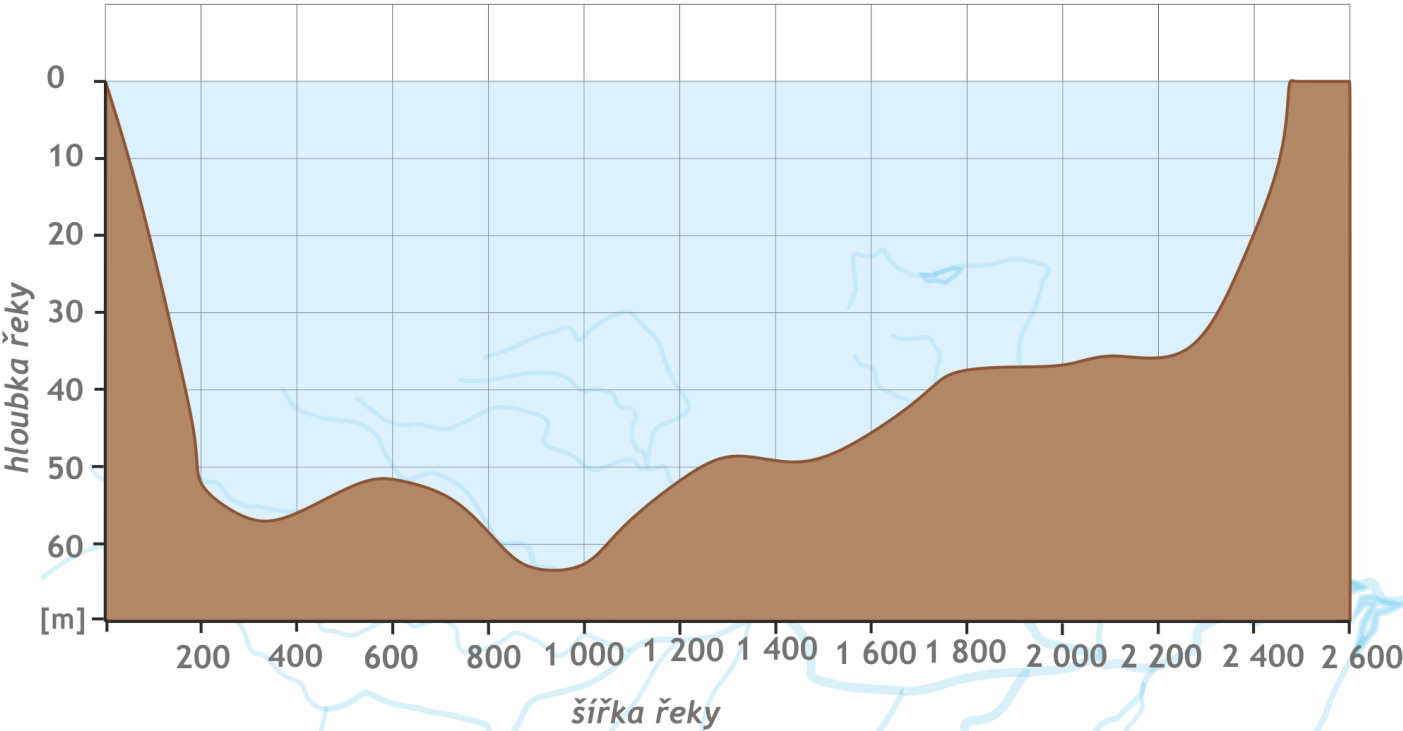
- ◆ Ve kterém státě Amazonka pramení?
- ◆ Na severu této země je soutok řek Ucayali a Marañon, teprve odtud dostává Amazonka své jméno. Na svém horním toku, tam, kde se prodírá horskými údolími, vystřídá mnoho jmen. Pokuste se na mapách (ideálně užitím digitálních mapových aplikací) vyhledat:
 - a) místo zmíněného soutoku
 - b) jezero Lauricocha, které S. Fritz označil jako pramen Amazonky
 - c) skutečnou pramennou oblast, kterou najdeme např. pod názvem říčky Carhuasanta.

0 500 1 000 km

DOLNÍ TOK

Ve filmu tým profesora Janského měří průtok jedné z pramenných říček. Na dolním toku řeky je objem vody, který proteče korytem za 1 sekundu samozřejmě mnohonásobně větší. Pojd'te si spočítat průtok Amazonky na dolním toku. Ve městě Obidos je měření nejsnadnější, neboť zde řeka protéká, na Amazonku netypicky, poměrně úzkým korytem. Nejdříve spočítejte plochu říčního profilu pomocí mřížkové sítě. Při výpočtu objemu vody, která proteče tímto profilem, počítejte s rychlostí 2 m/s.

PŘÍČNÝ PROFIL AMAZONKY V OBIDOS, BRAZÍLIE

Obsah jednoho obdélníku: _____ Počet obdélníků: _____
Obsah profilu: _____ Průtok: _____

A zpět na začátek. Nyní již víte, že mezi měřené vlastnosti řek patří jejich délka, kterou na Amazonce změřili Češi na 7 062 km. Průtok, který jste právě změřili vy, také žádná jiná řeka na světě nepřekoná. Ve filmu jste se dozvěděli, že tým profesora Janského našel prameny Amazonky pod horou Nevado Mismi, kterou probíhá hlavní rozvodnice. Jinými slovy lze říci, že na opačné straně hory stéká voda nikoliv do Atlantického, ale do Tichého oceánu. Proto můžete konstatovat, že Mismi leží na hranici povodí řeky Amazonky, které je také největší na světě. A to je třetí charakteristika, jež dělá Amazonku největší řekou světa.

DOPLŇTE TABULKU

ŽEBŘÍČEK	Nejdelsí řeky světa:	Nejvodnatější řeky světa:	Největší rozloha povodí:
1.			
2.			
3.			